

دانشگاه پیام نور مرکز مشهد
پایان نامه کارشناسی ارشد رشته الهیات (M.A)
گرایش فقه و مبانی حقوق

عنوان

نقش فقه در ارزش و بها دادن به امر ورزش

استاد راهنما

دکتر اعظم امینی

استاد مشاور

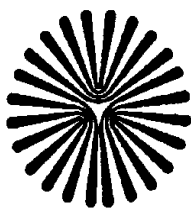
دکتر خدیجه صادقی موحد

نگارنده

پروانه اسکندری

بهار ۱۴۰۰

بسم الله الرحمن الرحيم

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم و تحقیقات و فناوری

تاریخ: .....
شماره: .....

دانشگاه پیام نور خراسان رضوی

بسمه تعالی

تصویب نامه دفاع پایان نامه

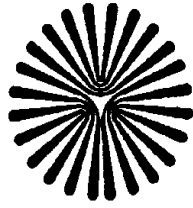
نقش فقه در ارزش و بها دادن به امر ورزش

پروانه اسکندری تهیه و به هیات داوران ارائه گردیده است مورد تأیید می باشد.

تاریخ دفاع: / / ۱۴۰۰ نمره: ..... درجه ارزشیابی: .....

اعضای هیات داوران:

ردیف	نام و نام خانوادگی	هیات داوران	مرتبۀ دانشگاهی	دانشگاه/موسسه	امضاء
۱		استاد راهنما			
۲		استاد مشاور			
۳		استاد داور			
۴		نماینده تحصیلات تکمیلی			

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم و تحقیقات و فناوری

تاریخ: .....
شماره: .....

دانشگاه پیام نور خراسان رضوی

بسمه تعالی

صورتجلسه دفاع از پایان نامه دوره کارشناسی ارشد

جلسه دفاع از پایان نامه دوره کارشناسی ارشد خانم/ آقای پروانه اسکندری دانشجوی رشته فقه و مبانی حقوق به شماره دانشجویی ..... تحت عنوان:

نقش فقه در ارزش و بها دادن به امر ورزش

هیات داوران در روز ساعت الی بعدازظهر در محل ساختمان ..... برگزار شد و هیات داوران پس از بررسی پایان نامه مذکور را شایسته نمره به عدد ..... به حروف ..... به درج ..... تشخیص داد.

ردیف	نام و نام خانوادگی	هیات داوران	مرتبۀ دانشگاهی	دانشگاه/موسسه	امضاء
۱		استاد راهنما			
۲		استاد مشاور			
۳		استاد داور			
۴		نماینده تحصیلات تکمیلی			

دانشجو موظف است که تصحیحات نهایی پایان نامه را ظرف مدت ..... به رویت داور محترم رسانده و بعد از تأیید ایشان نسخ صافی شده را ظرف مدت ..... به دانشگاه پیام نور تحویل نماید در غیر این صورت هیئت داوران می تواند نسبت به ابطال دفاعیه یا کسر نمره اقدام نماید.

سپاسگزاری

شکر شایان نثار ایزد منان که توفیق را رفیق راهم ساخت تا این پایان نامه را به پایان برسانم. از سرکار خانم دکتر اعظم امینی به عنوان استاد راهنما و سرکار خانم دکتر خدیجه صادقی موحد به عنوان استاد مشاور که همواره نگارنده را مورد لطف و محبت خویش قرار داده‌اند، کمال تشکر را دارم.

تقدیم به:

تقدیم به پدر و مادر مهربانم

مهربان فرشتگانی که لحظات ناب باور بودن، لذت و غرور دانستن، جسارت خواستن، عظمت رسیدن و تمام تجربه‌های یکتا و زیبای زندگی‌ام، مدیون حضور سبز آنهاست.

و همچنین تقدیم میکنم به

شهادای ورزشکار هشت سال دفاع مقدس

چکیده

تعالیم حیات بخش اسلام سعادت دنیوی و اخروی همه انسان‌ها را تأمین می‌کند. اسلام در همه شئون زندگی انسان، اعم از مادی و معنوی، فردی و اجتماعی، سیاسی و اقتصادی، قوانین و مقرراتی وضع کرده است. اصولاً از نظر اسلام، جسم دارای ارزش و احترام و پرورش بدن به معنای تقویت جسم و سالم نگه داشتن و نیرومند کردن، امری است پسندیده و از ضروریات اسلام شمرده شده است؛ و به تبع آن در فقه امامیه برای صحت و سلامتی بدن انسان اهمیت و ارزش خاصی قائل است. اسلام بدن انسان را چیزی بی ارزش نمی‌شمارد زیرا بدن انسان ابزار تکامل روح است. از این رو در فقه و مستندات آن از قبیل: قرآن کریم، روایات و احادیث مطالب و دستوراتی در این زمینه آمده است امامان معصوم (ع) و صحابه و تابعین به ورزش، تربیت و تقویت بدن می‌پرداختند و به آن اهتمام خاص داشته‌اند. پیامبر گرامی اسلام در خصوص اهمیت سلامت جسم و روح و بدن در حدیثی می‌فرماید: «نعمتان مجهولتان، الصحه والامان» سلامتی و امنیت دو نعمت بزرگی هستند که قدر آنها شناخته نشده و در نزد مردم مجهول و کم اهمیت‌اند. هدف از این پایان نامه بررسی نقش فقه در ارزش و بهاء دادن به امر ورزش است که با روش کتابخانه‌ای و استفاده از متون فقهی به بررسی و اهمیت و ارزش این امر پرداخته شده است. می‌توان گفت هر چند در فقه عنوان ورزش در ابواب و متون آن به طور مستقیم نیامده و بدان اشاره‌ای نشده است، اما از آنجا که این امر مهم در قالب مسابقات اعم از سوارکاری، تیراندازی و ... تجلی پیدا می‌کند. پس وجود باب سبق و رمایه، در متون فقهی و بیان احکام آن توسط فقهاء خود بهترین دلیل بر ارزش و بهاء دادن این علم به امر ورزش و امور مربوط و تعمیم آنها حکم تحریم به ورزش‌ها و مسابقات را داده است؛ و از طرفی نیز اهتمام فقها و استفتائات بر مبانی فقه ورزش و قواعد مشروعیت مربوط به آن بر ارزش امر ورزش می‌افزاید.

کلید واژه: سبق، رمایه، فقه، ورزش

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

کلیات پژوهش

۲	مقدمه
۴	ب) اهمیت و ضرورت تحقیق
۴	ج) اهداف تحقیق
۵	د) سؤالات تحقیق
۵	ه) فرضیه‌ها
۶	و) روش تحقیق
۶	ز) روش و ابزار گردآوری اطلاعات
۶	ح) قلمرو تحقیق
۶	ط) پیشینه تحقیق
۹	ی) ساختار تحقیق

فصل اول: مفهوم شناسی

۱۱	مبحث اول: بیان مفاهیم
۱۱	گفتار اول: قواعد فقهی
۱۲	بند اول: ماهیت قاعده فقهی
۱۳	بند دوم: نسبت قاعده فقهی و مسئله فقهی
۱۳	بند سوم: نسبت قاعده فقهی و مسئله اصولی
۱۳	بند چهارم: تحولات فقهی قواعد
۱۴	بند پنجم: فقه
۱۴	بند ششم: حکم شرعی
۱۵	بند هفتم: فقه حکومتی
۱۶	گفتار اول: ورزش
۱۸	بند اول: فقه ورزش
۱۸	بند دوم: سبق
۱۸	بند سوم: رمایه
۱۹	بند چهارم: شرط بندی

- بند پنجم: لهو و لعب ۱۹
- گفتار دوم: مسابقه ۲۰
- بند اول: معنای لغوی و اصطلاحی مسابقه ۲۰
- بند دوم: ماهیت مسابقه (اجاره، جعاله و استقلال) ۲۱
- بند سوم: حکم مسابقه (لزوم یا جواز) ۲۳
- بند چهارم: تفاوت مفهوم عقد و وعده ۲۴
- گفتار سوم: قمار ۲۵
- بند اول: معنای لغوی و اصطلاحی قمار ۲۵
- بند دوم: دخالت نداشتن ابزار قمار در مفهوم آن ۲۵
- بند سوم: مفهوم لعب و تأثیر آن بر بحث ۲۵
- بند چهارم: حرمت تکلیفی قمار و فلسفه آن ۲۶

فصل دوم: اهمیت، آثار و انواع ورزش

- مبحث اول: اهداف ورزش و تربیت بدنی در مکاتب و مجامع علمی ورزشی و اسلام ۲۹
- گفتار اول: تربیت بدنی و ورزش در مکاتب ۲۹
- بند اول: ایدئالیسم ۲۹
- بند دوم: پراگماتیسم ۲۹
- بند سوم: رئالیسم ۲۹
- بند چهارم: رئالیسم اسلامی ۳۰
- بند پنجم: ناتورالیسم ۳۰
- بند ششم: اگزیستانسیالیسم ۳۱
- گفتار دوم: اهداف ورزش در مجامع علمی ورزشی ۳۱
- بند اول: تقویت جسم ۳۱
- بند دوم: اهداف ثانویه ۳۲
- گفتار سوم: اهداف ورزش در فقه اسلامی ۳۵
- بند اول: تقویت جسم ۳۶
- بند دوم: آمادگی برای جهاد ۳۷
- بند سوم: تفریح و سرگرمی ۳۹
- گفتار چهارم: نقد اهداف ۴۱
- گفتار پنجم: ورزش، تمرینی برای زندگی واقعی ۴۲

گفتار ششم: ورزش و اوقات فراغت.....	۴۳
بند اول: تعریف فراغت.....	۴۳
بند دوم: استفاده از اوقات فراغت.....	۴۳
گفتار هفتم: ورزش و اصول زندگی.....	۴۳
بند اول: اصل اعتدال.....	۴۳
بند دوم: اصل تدرج و تمکن.....	۴۴
بند سوم: اصل کرامت و عزت.....	۴۴
بند چهارم: تفکر و تدبیر.....	۴۵
گفتار هشتم: ورزش، وسیله خودشناسی.....	۴۵
گفتار نهم: انواع ورزش در صدر اسلام.....	۴۶
بند اول: ورزش‌های مشروع.....	۴۶
بند دوم: ورزش‌های ممنوع.....	۴۹
بند سوم: تنقیح مناط در ورزش.....	۴۹
مبحث دوم: تأثیر ورزش در رفتار اجتماعی و فردی.....	۵۱
گفتار اول: تأثیر ورزش در تغییر رفتار اجتماعی.....	۵۱
بند اول: بروز شخصیت اجتماعی.....	۵۱
بند دوم: احترام به قوانین اجتماعی.....	۵۱
بند سوم: قضاوت اجتماعی.....	۵۱
بند چهارم: بروز استعدادهاى اجتماعى.....	۵۲
بند پنجم: احیای حس مسئولیت پذیری اجتماعی.....	۵۲
گفتار دوم: تأثیر ورزش در تغییر رفتار فردی.....	۵۲
بند اول: رفع خستگی فکری.....	۵۳
بند دوم: ایجاد و تقویت قدرت ابتکار.....	۵۳
بند سوم: تقویت و شکوفا ساختن استعداد رهبری.....	۵۳
بند چهارم: وظیفه شناسی.....	۵۳
بند پنجم: پرورش قوای ذهنی.....	۵۳
بند ششم: مبارزه با بی حوصلگی، دل‌تنگی و نگرانی.....	۵۳

فصل سوم: مبانی فقهی و قواعد کاربردی ورزش

۵۵	مبحث اول: مبانی فقهی ورزش
۵۵	گفتار اول: آیات قرآن کریم
۵۵	بند اول: آیه استعداد
۵۶	بند دوم: آیه توجیه گری برادران یوسف
۵۶	بند سوم: توان رزمی طالوت
۵۷	بند چهارم: نیرومندی و جوانی حضرت موسی (ع)
۵۷	بند پنجم: توان رزمی حضرت داوود (ع)
۵۸	گفتار دوم: روایات
۵۸	بند اول: سنت
۵۹	بند دوم: اجماع مسلمانان
۵۹	بند سوم: عقل
۶۰	گفتار سوم: سلامت جسمانی و انتخاب پیامبران
۶۰	گفتار چهارم: درخواست سلامت جسم و زوربازو در ادعیه ائمه (ع)
۶۱	مبحث دوم: قواعد کاربردی ورزش
۶۱	گفتار اول: قواعد فقهی قابل استفاده در ورزش
۶۱	بند اول: قاعده لاسبق
۶۴	بند دوم: قاعده لاضرر و لاضرار
۷۰	بند سوم: قاعده لزوم دوری از لهو و لعب و لغو
۷۳	بند چهارم: قاعده اقدام
۷۵	بند پنجم: قاعده تحذیر یا هشدار
۷۸	بند ششم: قاعده قرعه
۷۹	بند هفتم: قاعده اصله الصحه
۸۰	بند هشتم: قاعده احترام مال مردم
۸۲	بند نهم: قاعده اتلاف
۸۵	گفتار دوم: معرفی اجمالی رشته‌های ورزشی
۸۵	بند اول: فهرست رشته‌های ورزشی
۸۷	بند دوم: قواعد مرتبط با رشته‌های ورزشی
۸۸	گفتار سوم: قواعد جنسیت در حوزه ورزش

گفتار چهارم: رسانه ورزشی و قواعد فقهی مرتبط با آن	۹۱
بند اول: معرفی اجمالی رسانه ورزشی و وظایف آن	۹۱
بند دوم: قواعد مرتبط با رسانه ورزشی	۹۲
گفتار پنجم: طب ورزشی و قواعد فقهی مرتبط با آن	۹۳
بند اول: معرفی طب ورزشی	۹۳
بند دوم: قواعد فقهی مرتبط با طب ورزشی	۹۵
نتایج و پیشنهادها	۹۶
۱. نتیجه گیری	۹۶
۲. پیشنهادها	۹۷
فهرست منابع	۹۹

کلیات پژوهش

مقدمه

یکی از شئون انسان فعالیت‌های ورزشی اوست فعالیت‌هایی در اندازه خرد و شخصی و همچنین در حد کلان و عمومی تا به حد و اندازه‌ای که بشر در عصر حاضر بدان مشغول است. به طور قطع در این حوزه‌ها دین اسلام تکلیف بشر را مشخص ساخته است و برای آن برنامه داده است برنامه‌هایی از قبیل تأیید و امضا و یا رد و انکار.

اسلام برای صحت و تندرستی انسان ارزش و اهمیت ویژه‌ای قائل است تا جایی که در فقه و مستندات فقهی بارها به این امر اشاره شده و در واقع سرشار از دستورالعمل‌هایی در این خصوص است؛ و در کنار اهمیتی که برای ورزش و تربیت جسم انسان قائل است مرزی برای این امر مهم نیز قرار داده است. به نحوی که در فقه و به تبع آن در قرآن و سنت اهل بیت (علیهم السلام) اهتمام و اهمیت قائل است که به حفظ و تقویت سلامتی انسان بینجامد. در غیر این صورت اگر ببیند که امر ورزش برای تندرستی و سلامتی او زیان آور باشد و یا ورزشکار آن قدر در راه ورزش به خود فشار آورد که سلامتی‌اش در مخاطره قرار گیرد او را از این امر باز می‌دارد و مردود خواهد بود و حکم بر حرمت و عدم جواز آن می‌دهد.

آنچه در این پایان نامه به دنبال آن هستیم بررسی این امر در فقه و ارزشی که این علم به این مساله مهم زندگی یعنی امر ورزش و در رأس آن تربیت بدنی که هدفی جز ایجاد تقویت بدنی و حفظ سلامتی انسان ندارد. بد نیست بدانیم علی رغم این علم مهم (فقه) در ابواب و مسائل خود به طور مستقیم به مبحث و مساله ورزش اشاره‌ای نکرده است؛ اما وجودبایی در فقه تحت عنوان «سبق و رمایه» و پرداختن فقها و مراجع عظام به مقوله ورزش و احکام آن مهمترین دلیل بر ارزش و اهمیت این مساله است.

الف) بیان مساله

از دیرباز ورزش بین انسان‌ها رواج داشته و در جهان، با انگیزه‌های گوناگون مطرح بوده است. مسابقات ورزشی نیز به دلایل مختلفی همچون نشان دادن برتری بر حریف، برای آمادگی دفاعی و جنگ و گاه نیز برای برد و باخت برگزار می‌شده است.

اکنون در عصر ما نیز انگیزه‌هایی مانند تفریح، سلامت، درآمد، اهداف سیاسی و غیره بر اهداف فوق افزوده است و گروه‌های زیادی نیز به اشکال مختلف همچون ورزش حرفه‌ای، آماتور و ... با آن سر و کار دارند. امروزه، ورزش به صنعتی بین‌المللی و درآمدزا تبدیل شده است و حوزه‌های دیگری نیز با آن ارتباط یافته‌اند، حوزه‌هایی مانند اقتصاد ورزش، طب ورزش و رسانه ورزش حقوق ورزشی نیز از حوزه‌هایی است که باید و نبایدهای ورزشی را بر عهده دارد؛ که به ناچار جهان به دنبال وضع قوانین آن است.

فقه اسلامی که تئوری واقعی و نسخه کامل اداره جامعه و انسان از گهواره تا گور در تمام زمان‌هاست و احکام زندگی و رفتار انسان را تبیین می‌کند، به موضوع ورزش توجه دارد. ورزش در دنیای معاصر، تحول موضوعی و مفهومی و همچنین تنوع و پیچیدگی‌های بسیار گسترده‌ای در موضوعات و ابعاد و رشته‌ها و اهداف یافته که آن را از مفهوم ساده و سنتی ورزش، گسترده‌تر و پیچیده‌تر کرده است.

در گذشته، ورزش تنوع چندانی نداشت و امروزه تنوع بیشتری یافته است، مثلاً ارزش‌های گروهی مانند فوتبال، والیبال، کشتی و ورزش‌های موتوری یا رزمی به سبک امروزی نبود.

آیا فقه اسلامی، همپای تغییرات و تحولات و پیچیدگی‌های موضوعی و مفهومی به آن پرداخته است؟ آیا باز فقه، با تغییر در هدف، کارکرد و تنوع در نوع آن ورزش‌ها، حکم دیگری می‌دهد یا اینکه کماکان اصلی کلی بر تربیت بدنی، ورزش و مسابقات ورزشی حاکم است که مستفاد از آن، بر همه فعالیت‌های ورزشی و در همه زمان‌ها صدق می‌کند؟

سؤالات دیگری که می‌تواند متفرع بر سؤال فوق باشد، عبارت‌اند از:

- احکام ناظر بر ورزش حرفه‌ای و ابعاد مختلف آن از نظر فقهی، چه ملاک‌ها و مبنایی دارد و احکام

شرعی در این حوزه‌ها کدام اند؟

- فقه در حوزه ورزش فکری ذهنی روانی، چه الزاماتی را روا می‌شمرد؟

- فقه درباره تماشاگر مسابقات از نزدیک یا از طریق رسانه چه می‌گوید؟

- در حوزه ورزش جنسیت (ورزش بانوان) چه حدودی بیان می‌شود؟

- لهو و لعب نهی شده در قرآن و روایات چیست و ملاک تشخیص آن کدام است؟
- ملاک‌های ورزش (رشته‌ها)ی مشروع و غیرمشروع چیست؟
- قواعد جاری و امره فقهی در این باره چه می‌گویند؟
- نظر فقه درباره اسناد و قوانینی که نهادها و سازمانهای فرامل تدوین و اجرا می‌کنند، چیست و در صورت تعارض، چه باید کرد؟

ب) اهمیت و ضرورت تحقیق

ورزش امری بی ارزش یا صرفاً سرگرم کننده و مایه گذران وقت نیست بلکه بخشی از برنامه‌های لازم زندگی به شمار می‌رود که با مفاهیمی مانند تندرستی، بهداشت، رشد، نشاط، آگاهی، سلامت روان و غیر آن ارتباط نزدیکی دارد. بی شک ورزش برای تأمین نیازهای آدمی لازم است ولی گاهی نیازهایی به وجود می‌آید که ضرورت پرداختن به ورزش را دو چندان می‌کند.

اسلام برای صحت و سلامتی، ارزش و اهمیت ویژه‌ای قائل بوده و از این رو فقه و سنت اسلامی از مطالب و دستورالعمل‌هایی در این زمینه مملو است. از طرفی رابطه تنگاتنگی بین ورزش و سلامتی وجود دارد به گونه‌ای که به طور معمول کلمه ورزش به کلمه تربیت بدنی عطف شده و گفته می‌شود ورزش و تربیت بدنی، یکی از مهم‌ترین عوامل اهمیت ورزش در این است که موجب ایجاد تقویت و یا حفظ سلامتی می‌شود. لذا ضروری است به فعالیت‌های ورزشی و نقش و اهمیت ورزش در سلامت جسم و روان مورد بررسی قرار گیرد و صحیح‌ترین نظرات مشخص شود.

ج) اهداف تحقیق

هدف اصلی:

نقش فقه در ارزش و بها دادن به امر ورزش

اهداف فرعی:

- بیان دیدگاه فقها و آیین مقدس اسلام و دریافت آیات قرآنی در مورد اهمیت ورزش.
- تبیین مبانی و قواعد فقهی در حوزه ورزش.
- تبیین قواعد مربوط به مسابقات ورزشی به ویژه قواعد مربوط به شرط بندی و جوایز ورزشی.

۱- تبیین قواعد فقهی ناظر بر حوزه ورزش بانوان و جنسیت و حدود آن.

- تبیین قواعد فقهی مرتبط با طب ورزش.

د) سؤالات تحقیق

با توجه به اهداف مدنظر این تحقیق، سؤالات مدنظر که به دنبال پاسخ گویی به آنها هستیم و در بردارنده

فرضیه‌های تحقیق باشد عبارتند از:

۱. منظور از سبق و رمایه چیست؟

۲. ورزش بر رفتارهای فردی اجتماعی چه تاثیری دارد؟

۳. قواعد فقهی ناظر بر حوزه ورزش بانوان و جنسیت چیست؟

۴. فقه درباره تماشای مسابقات از نزدیک یا پخش و تماشا از طریق رسانه چه می‌گوید؟

ه) فرضیه‌ها

۱. سبق عبارتست از قرارداد شرعی که درباره مسابقه اسب دوانی و مانند آن، همچون قاطر، الاغ، و همچنین شتر و فیل در ازای عوضی معین برای برنده میان مسابقه دهندگان منعقد می‌شود و رمایه عبارتست از مسابقه تیراندازی بین دو نفر یا دو گروه برای شناخت ماهرترین تیرانداز از حیث دقت هدف گیری و فزونی تیرهای به هدف اصابت کرده.

۲. افزایش قدرت و توان فیزیکی انسان تغییراتی در منش فردی در ساختار شخصیتی او ایجاد می‌شود. توسعه فعالیت‌های ورزشی در جامعه و سوق دادن افراد به شرکت در این گونه فعالیتها از راه‌های گوناگون ممکن است بر عامل‌های اجتماعی آن جامعه اثرهای مثبتی داشته باشد و تغییراتی در رفتار اجتماعی فرد در مقابل جامعه ایجاد کند.

۳. در فعالیت‌های ورزشی، بانوان در اهداف مورد نظر اسلام که سلامت، نشاط و قدرت دفاع از خود باشد، با مردان مساوی‌اند و شرکت بانوان در مسابقات مانعی ندارد.

۴. اختلاط و نگاه مرد و زن اجنبی به ورزش یکدیگر، ترتب مفسده و گناه است و به همین دلیل اختلاط و حضور در میدان‌های ورزشی و همچنین تماشای مستقیم ورزش در رسانه‌ها، به دلیل فسادی که بر آن مترتب است، جایز نیست.

و) روش تحقیق

سعی خواهد شد با مراجعه به منابع دست اول فقهی و حقوقی که تا کنون نگاشته شده، به مطالب و نظرات مربوط دسترسی حاصل شود و سپس مراحل فیش برداری انجام گیرد. در پایان پس از بررسی و جمع آوری فیش‌ها و تطبیق اطلاعات با کتب فقهی و حقوقی، تحقیق، تألیف و به سؤالات تحقیق پاسخ داده می‌شوند.

ز) روش و ابزار گردآوری اطلاعات

در این پژوهش از روش کیفی - توصیفی - تبیینی با رویکرد استنباطی و اجتهاد فقهی و تحلیل محتوای فقهی استفاده می‌شود.

ح) قلمرو تحقیق

قلمرو موضوعی تحقیق حاضر محدود به نقش فقه در ارزش و بها دادن به امر ورزش می‌باشد. قلمرو زمانی تحقیق حاضر محدود به سالهای ۱۴۰۰-۱۳۹۹ می‌باشد. قلمرو مکانی تحقیق حاضر محدود به کتب، مقالات، رسالات و ... موجود در کتابخانه‌ها و پایگاه‌های اینترنتی دانشگاهی ایران می‌باشد.

ط) پیشینه تحقیق

یافته‌های پژوهش فاطمه‌السادت صالحی (۱۳۹۶) با عنوان بررسی جایگاه حقوق ورزشی در فقه و مبانی حقوق اسلامی نشان داد حقوق ورزشی به بررسی کلیه جرائم و شبه جرایمی می‌پردازد که ممکن است در عرصه ورزش توسط افراد درگیر در امر ورزش اتفاق بیفتد نتایج حاصل از مطالعه مبانی تحقیقی نشان می‌دهد که در اسلام به روشنی به پدیده حقوق ورزش توجه شده است.

بررسی مبانی فقهی نظیر المغنی، مبسوط، سرایر، شرایع الاسلام و قواعد الاحکام نشان می‌دهد که آیات و روایات متعددی در اسلام در خصوص ورزش و وجوب آن وجود دارد که بیانگر دیدگاه روشن شریعت در این مورد است. فقها دیدگاه‌های پرمحتوا و مستحکمی در باب ورزش ارائه کرده‌اند. فتاوی با توجه به محدودیت رشته ورزشی در گذشته منحصر به تیراندازی، شنا، اسب دوانی بوده و از نظر کمی محدود بوده اما به لحاظ کیفی قابل استناد در مورد اغلب رشته‌های ورزشی و مسئولیت‌های حقوقی و کیفری ناشی از عملیات

ورزشی است. به طور کلی این یافته‌ها ضمن آنکه قدمت موضوع و دیدگاه روشن فقه در باب ورزش را مشخص می‌نماید به اهمیت حوادث ناشی از فعالیت ورزشی نیز اشاره دارد.

تکتم نعمتی ۱۳۹۵ در مقاله خود تحت عنوان جایگاه تربیت بدنی و ورزش در آموزه‌های فقهی با تأکید بر قرآن کریم برای آگاهی از دیدگاه دین مبین اسلام درباره اهمیت و حفظ و سلامت جسم سعی کرده در حد استطاعت ناچیز خود از سرچشمه و منابع اصیل اسلامی و برخی از منابع فقهی چون قرآن کریم، نهج البلاغه و پاره‌ای از کتاب‌های حدیث و سیره و احادیث و روایات ائمه معصومین (ع) در تأکید به تربیت بدنی قطره‌ای برگرفته به بعضی جنبه‌های تأکیدی اسلام اشاره کند همچنین کوشیده با نگرشی کوتاه به سیره نبوی و ائمه معصومین و بزرگان دین و با نگرشی به مقتضیات زمان، به جنبه‌های مؤکد تربیت بدنی و ورزش از نظر اسلام اشاره شود.

اسلام از جنبه پرورش، تقویت و تطهیر بدن عنایت ویژه‌ای دارد از نظر اسلام، انسان وقتی جسم سالم و قوی نداشته باشد، آن وقت روح سالم هم نخواهد داشت، اما داشتن جسم سالم هم تنها شرط زمینه است نه هدف و غایت. غرض این که قدر تندرستی و سلامتی را که خداوند به بشر عنایت فرموده باید دانست و شکرانه آن را به جا می‌آورد. شکر این نعمت همان کوشش در راه نگهداری و حفظ و تقویت سلامت جسم است که ائمه معصومین (ع) صیانت آن را عبادت دانسته‌اند.

احمدرضا خزائی ۱۳۸۳ مؤلف کتاب مبانی فقهی و حقوقی ورزش اینگونه بیان می‌کند که واژه ورزش در جهان امروز از ورزیدگی، چابکی و آمادگی جسمانی به اصطلاحی چند کاره تبدیل شده است؛ چنانکه تنها یک رویه آن نشانه ورزیدگی و چابکی است و در کنار آن کارکردهای اجتماعی - فرهنگی؛ رویه اقتصادی و جنبه‌های حقوقی را نیز می‌توان دید ... گسترش رشته‌ها و برنامه‌های ورزشی، پیدایش ساختار سازمانی جدید در جهان و در هر یک از کشورها را در پی داشته است. گسترش رشته‌های ورزشی و نهادهای سازمانی، پیچیدگی برگزاری مسابقه‌ها و روابط گسترده عوامل ورزش، زمینه‌پدایی دانشی میان رشته‌ای به نام ادبیات ورزشی، فلسفه ورزش، اقتصاد ورزش، اخلاق ورزشی و حقوق ورزشی را فراهم آورده است. هدف این پژوهش بررسی مبانی فقهی و حقوقی ورزش در نتیجه اسلام در مورد تمام انواع ورزش نه تنها منعی نکرده بلکه سفارش نموده و فرقی بین زن و مرد در ورزش وجود نداد.

مقاله تحت عنوان احکام فقهی مسابقات از دیدگاه آقا جمال و سیداحمد خوانساری، ابوالقاسم یعقوبی ۱۳۸۹ بر آن است که از گذشته‌های دور، بخشی از زندگی و عمر انسانها را مسابقه‌ها پر می‌کرده است. شماری